

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 20, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvaški na naslov: Vinko Šepić nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 18.

V Trstu, dne 16. septembra 1921.

Leto II.

Delegacijsko zborovanje v Vipavi

Zveza v znamenju krize.

Točno po objavljenem vsporodu se je dne 10. in 11. t. m. vršilo v Vipavi zborovanje Zvezine delegacije. Bila sta dva krasna dneva, ki sta združila tovariše iz vseh krajev naše pokrajine k skupnemu posvetovanju. Žal le, da je zborovanje sklepčno izzvenelo z nevšečno noto in se nismo mogli raziti tako veselih src kakor smo se sestali. K zborovanju smo namreč prišli s predsednikom, a zborovanje se je končala na način, da danes — predsednika nimamo ter se Zveza nahaja v predsedniški krizi. Tov. Grmek je namreč odstopil iz raznih razlogov, ki jih je utemeljeval v seji upravnega odbora in katerih eden je tudi, da stopi mož v kratkem v pokoj. Tov. Grmek se je na zborovanju odločno uprl zopetni izvolitvi, priporočal je za svojega namestnika tov. Daneva, a tudi ta volitve ni maral sprejeti, utemeljujoč svojo odklonitev.

S tem so se tudi volitve prekinile, tako da se tudi odseki niso volili. Zveza stoji torej faktično v znamenju krize, ki jo bo treba čimprej rešiti.

Daljšo poročilo o poteku delegacijskega zborovanja prinese »Učit. List« v prihodnji številki. Zabeležiti hočemo le nekoliko kronike ter prinašamo danes tudi tajniško in blagajniško poročilo.

Prvi člani upravnega odbora ter delegatje so prispeli že v petek 9. t. m. v trg, glavni naval se je pojavil pa popoldne v soboto, tako da sta ljubeznjivi tovarišici stanovanjskega odseka gospodični Julka Kalinova ter Dora Bratovževa imeli polno dela, da spravita slehernega tovariša pod gostoljubno streho. Prišlo je poleg delegatov še mnogo tovarišev gostov osobito iz Trsta.

V soboto so se vršile seje upravnega odbora in odsekov zdržema od poludne pa do večera. Zvečer je bila skupna večerja ter hkrati domača humoristična zabava, ki jo je priredil tov. Fajgelj.

V nedeljo točno ob 9ih je Zvezin predsednik tov. Grmek otvoril delegacijsko skupščino, ki je trajala do 14ih po sledečem razporedu, ki ga je določil upravni odbor:

1. ogovor predsednika;
2. pozdravi, in sicer vipavskega župana ter predsednika postojnskega učit. društva;
3. tajniško poročilo;
4. blagajniško poročilo;
5. poročilo pregledovalcev računov;
6. poročilo odsekov;
7. volitev vodstva ter določitev prisednikov;
8. določitev kraja prihodnje skupščine;
9. razno.

Glavne in ostre debate so se vršile po tretji točki dnevnega reda. Zborovalci so slednjič odklonili izjavo podano od slovenskih delegatov na deželni učiteljski konferenci. Nove smernice, po katerih naj hodi Zveza, je v nad uro trajajočem izčrpnem govoru podal tov. Hreščak.

Tajniško in blagajniško poročilo je bilo sprejeto. Za kraj prihodnjega zborovanja se je določila Gorica. O izidu volitev pa smo poročali uvodoma ter se tudi na to točko povrnemo.

O Zvezinih glasilih sta poročala tov. Gruntar in Stubel. Ker se je tovariš Janko Samec odpovedal uredništvu »Učit. Lista«, je bil na predlog organizacijskega odseka izvoljen

kot urednik tov. Josip Pahor, ki prevzame uredništvo s prihodnjo številko.

Po zborovanju je večina delegatov odšla iz Vipave domov, ali pa se raztresla po divno lepi njeni okolici. Skupen izlet je odpadel.

Tajniško poročilo o delovanju Zveze

Poldrugo leto je preteklo odkar smo si tovariši segli v roke, se združili in postavili temelj organizaciji, ki naj bi služila v dobrobit našemu stanu, varovala in branila njegove interese v teh pokrajinah in ki naj bi zastavila vse svoje sile in moči v prosep našega šolstva. Težki in nevarni so bili dnevi tako za naš stan kot za naše šolstvo ko smo pozmolili glave iznad razvalin svetovnega pogo-rišča in pogledali okoli sebe. Zagledali smo nov položaj. Klic te misli, ki je bil poletel do smo pred nove naloge. Našli smo se osamljeni, prepuščeni samim sebi in v tej osamljenosti se je porodila srečna misel, misel o združitvi vseh nas kar nas je usoda postavila v nov položaj. Klic te misli, ki je bil polet do vseh tovarišev je našel v slehernem odmev, vsakdo se je zavedal kaj pomeni v tem času združena moč. Toda mnogo truda in dela je bilo še treba in marsikatero oviro odpraviti predno se je realizirala srečna misel. Šele meseca svečana preteklega leta so se dovršila pripravljala dela in se položil temelj naši današnji organizaciji. Kako potrebna in koristna nam je ta ustanova, bi bilo odveč danes govoriti. Že na ustanovnem delegacijskem zborovanju so se izvršili sklepi, ki so zagotovili obstoj zvezi in nam dali sredstvo, priliko, da se med seboj spoznavamo, izmenjujemo misli, osvetljujemo javnosti in oblastim položaj, v katerem se nahaja naš stan in naše šolstvo. Koliko poguma bi bilo zatrtga v posameznih tovariših, koliko misli pozabljenih, koliko teženj neizraženih, koliko krivic neosvetljenih, koliko vprašanj bi ne bilo sporočenih, ko bi ne imeli organizacije, njenega glasila. Kolikokrat ne bi zvedela javnost in oblasti o krivicah, ki se zgodijo na našem telesu, na našem šolstvu ko ne bi imeli prepotrebne orožja, lista. Toda dovolj o tem. Saj to še ni vse, kar nam je Zveza nudila v poldrugem letu. Komaj si je ona postavila temelj že so prihajala od raznih tovarišev poročila o krivicah, ki so jim bile prizadete od raznih oblasti. Vodstvo je interveniralo, protestiralo. V nekaterih slučajih so imele intervencije uspeh v drugih pa so vsi protesti naleteli na gluha ušesa. Zveza je končno uvidela, da je sama prešibka in da se mora nasloniti na kako močnejšo organizacijo če hoče dovolj ščititi in braniti interese svojih članov in izvojevati uspehe na našem šolskem polju. Obrnila se je na »Delavsko zbornico«, katera je ni sprejela pod svoje okrilje. Ne bom tu opisoval celo afero o tej stvari, ker je bila dovolj jasno opisana v našem glasilu. Nadalje je vodstvo po nalogu prvega delegacijskega zbora izročilo memorial in protest glede našega šolstva na pristojno oblast, odkoder pa ni čuti glasu, da bi se kaj spremenilo v prid našemu šolstvu. Ko je nam šolska oblast hotela nariniti načrt, brez temeljitega pretresovanja od strani našega učiteljstva je vodstvo podvzelo potrebne korake in dalo svojim članom direktive, ki so bile objavljene v listu. Ravnotako je vodstvo pripravilo vse potrebno, da se je sestavil odbor za sestavo novih učnih knjig. V teh besedah je v glavnem razvidno delovanje »Zveze« do lanjskega delegacijskega zborovanja, ki se je vršilo 6. avgusta p. leta. Iz tega zborovanja posnemamo sledeče: Takoj po pozdravnem govoru predsednika, je deleg.

zbor sprejel z odobravanjem resolucijo, v kateri se protestira proti preganjanju učiteljstva, zahteva preklic premeščenj, ki so se izvršila brez disciplinarne preiskave in izjavlja, da bo učiteljstvo izvajalo posledice, ako bo oblast vztrajala pri svojih zakonolomnih odločbah.

Iz tajniškega poročila smo prevzeli, da je štela »Zveza« od njene ustanovitve 9 društev s 784 člani.

Blagajniško poročilo je pokazalo razveseljeno stanje.

Predlog o pristopu k Del. zbornici je bil sprejet z večino proti 2 glasovoma.

Glede verskega pouka v ljudski šoli se je sklenilo, da naj učiteljstvo vztraja na svojem principielnem stališču, naj se v šolskem zakonu nič ne izpreminja, torej tudi ne zakonitih določb glede verskega pouka. Ker je v nekaterih šolskih okrajih radi obširnosti okraja otežkočeno zbiranje članov se je sklenilo, da se uvede učit. krožke po raznih okrajih. Pri tem pa ne sme trpeti enotnost društva.

Sprejet je bil predlog, da se dovolijo organizacijskemu odseku a priori vsa sredstva, ki so potrebna, da se nabere gradivo in organizira sotrudištvo ter realizira podjetje, če le mogoče s prihodnjim letom 1921.

Od šolsko-političnega odseka so bili sprejeti sledeči predlogi:

1. Razpišejo naj se takoj vsa učna mesta na učiteljskih.

2. Ravnatelj pedagogije bodi odličen pedagog in sin našega naroda.

3. Na zavodu naj se nastavijo akademično izobraženi profesorji in izprašani strokovnjaki; ki imajo potrebne izpite iz učnega jezika.

4. Slovensko učiteljske naj se obnovi s prihodnjim šolskim letom v Gorici, kjer je zgrajeno v ta namen moderno urejeno šolsko poslopje.

5. Država naj razpiše v svrhu šolanja siromašnih dijakov sedanjemu času odgovarjajoče ustanove.

Glede deželne učit. konference se je sklenilo sledeče: Protestira se proti odredbi, ki določa italijanščino kot edino razpravni jezik na deželni učiteljski konferenci v Trstu. Sprejet je bil tudi predlog, naj volijo delegate za dež. učit. konferenco okraj. učit. konference.

Od šol. pol. odseka se sprejmejo še sledeči sklepi:

Odpravijo naj se sedanje nove šolske tiskovine, ker so nepraktične ter naj se nadomestijo z novimi, ki naj se začrtajo sporazumno z učiteljstvom.

Glede poučevanja italijanščine. Ugovarjamo proti obligatni vpeljavi italijanščine na ljudskih šolah, kjer se ni že prej poučeval kak tuj jezik.

Glede šolskih zastopov: Vpostavijo naj se čimprej vsi okrajni in deželni šolski zastopi.

Glede srednjih šol: Odpro naj se s prihodnjim šolskim letom vse slovenske in hrvaške srednje šole.

Izvenšolski odsek je predlagal sledeče predloge, ki so bili sprejeti:

Učiteljstvo deluj med ljudstvom po svojih zmožnostih, ne pa na raznih poljih, katera so mu neznana. Izvenšolski odsek naj vrši nadzorovalno službo nad vsem izvenšolskim delom učiteljstva. V to svrhu naj vzbuja učiteljstvo k delavnosti tudi potom svojega glasila.

Skleno se tudi, naj se vršijo v vsakem okraju kmetijski nadaljevalni tečaji za šoloodraslo mladino v dobi od 14-16 l. Taki tečaj naj bi bili obligatorični. Vsled tega naj se tudi

na učiteljskih vpeljejo odgovarjajoči predmeti, da bomo imeli za to dovolj sposobnega učitelstva. Predlog, naj se vpeljejo počitniški socialni tečaji in naj da Zveza za te potrebna sredstva, je bil soglasno sprejet.

Sprejeta sta bila še predloga, naj Zveza dobi v svoje roke založništvo vseh novih šolskih knjig in da se pravno pomoč preskrbi vsakemu članu, ki bi jo potreboval, a vodstvo ima v takem slučaju zahtevati od preganjanca izjavo, da je pripravljen povrniti »Zvezi« vse stroške, ako se izkaže, da je zasledovanje zakrivil sam. Vodstvo je podvzelo takoj korake, da se sklepi tega zborovanja čimprej rešijo. Pričela se je takoj akcija za izdajanje mladinskega lista. Mnogo truda je bilo, da so se zagotovili listi rokopisi, od katerih je najbolj odvisno dobro uspevanje lista.

Ravno tako je skrbelo, da se pridobi čim več naročnikov. Že koncem meseca decembra so bila pripravljena dela končana in meseca januarja je izšel »Novi rod« bogat po vsebini in lep po obliki tako, da lahko zremo s ponosom mi in naša javnost na produkt naše podjetnosti. Pa tudi za hrvatski del našega naroda se je skrbelo. Nekoliko pozneje je izšel hrvatski mladinski list »Naša nada«.

Počitniški tečaji, o katerih se je sklenilo, da se ustanove že septembra meseca lanskega leta in za katere so bili preskrbljeni predavatelji, so morali odpasti radi razmer, ki so takrat zavladale v Trstu.

Sklepi šolsko-političnega odseka o našem šolstvu pa še do danes niso bili upoštevani pri oblastih.

Vodstvo »Zveze« je ukrenilo potrebne korake na pristojnem mestu, da se otvorijo v Trstu meščanski kurzi. Že meseca maja je vložilo prošnjo in predložilo imenik tovarišev, ki bi bili voljni obiskovati te kurze. Poskrbelo je tudi za predavatelje. Toda šele pričetkom meseca septembra so se otvorili kurzi, ki pa nikakor ne odgovarjajo svojemu namenu. Na zadnjem zborovanju se je sklenilo, da prevzame Zveza založbo novih učnih knjig. To se pa ni moglo izvršiti, ker ni bilo zato potrebnih prostorov, primerne, potrebne fonda in ker pravila Zveze niso bila še potrjena in Zveza kot taka še ne protokolirana.

Šele meseca maja letošnjega leta so bila pravila potrjena. Uvoz znanstvenih in leposlovnih knjig je vlada dovolila. Protest proti preganjanju in zapostavljanju učiteljstva, ki je bil predložen pri vladi, je imel ta uspeh, da je vlada pristala na to, da se uvedejo vsakikrat disciplinarne preiskave, predno se obsodi učitelja.

Ob koncu svojega poročila naj navedem še nekaj statističnih podatkov o članstvu »Zveze« in o poslovanju vodstva.

Zveza je štela ob lanskem delegacijskem zborovanju 9 društev s 784 člani. Danes šteje 10 društev z 808 člani.

Vodstvo je imelo od ustanovitve 13 sej, upravnih odborov pa 3.

Iz tega skromnega poročila je razvidno, da so bile naloge, ki so se naložile vodstvu, da jih izvrši, ne posebno lahke, da se je bilo treba vodstvu marsikaterikrat podati na križev pot predno je dospelo ono, kar so zahtevali od njega posamezni člani oziroma lanijski delegacijski zbor.

Končujem svoje poročilo z željo, da bi naša Zveza imela v bodoče boljše uspehe in da bi bilo njeno delovanje kar najbolj plodovnosno.

Književnost in umetnost

Javna predavanja v Gorici. »Klub krščansko-socialistov«, odsek »Adrije« priredi vrsto javnih predavanj v Gorici. Vabljeni so, da predavajo, sledeči gospodje:

14. septembra: Dr. Alojzij Res publicist, Dante Alighieri.

21. septembra: Dr. Engelbert Besednjak, glavni urednik »Edinosti«. — Ustanova sovjetske federativne republike.

28. septembra: Prof. Jos. Birsa: Historični materializem.

5. oktobra: Dr. Jože Bitežnik: Socializacija zemlje in industrije.

12. oktobra: Francè Bevk: Goriška dežela v slovenskem pesništvu. Recitacija goriške lirike.

Predavanja se vrše ob sredah ob 8. uri zvečer, tako da bo mogoče tudi deželanom udeležiti se predavanj.

Račun zgube in dobička

Zveze slovenskih učiteljskih društev Jul. Benečije.

ZGUBA.

DOBIČEK.

1. Upravi Lista izplačano	12826	25	1. Članarina vplačana	24884	65
2. " " neizplačano	889	—	2. " nevplačana	8143	55
3. Potnine	3556	55	3. Obresti hranilnih vlog	45	—
4. Tiskovine	228	20	4. Darovi	35	—
5. Pravna pomoč	553	60	5. Vplačila uprave Lista	72	—
6. Tajniški stroški	23	85			
7. Tiskovine neizplačane	103	—			
8. Poština	18	58			
9. Delo pri okrožnicah	25	—			
10. Preostanek	14956	17			
	33180	20		33180	20

Učiteljski list.

ZGUBA.

DOBIČEK.

1. Tiskarni	8810	15	1. Vplačila blagajne Zveze	12820	25
2. Honorar uredništvu izplačan	2550	—	2. Iztirjana naročnina	72	—
3. " " neizplačan	300	—	3. Neiztirjana naročnina	66	—
4. " sotrudnikom	410	—	4. Preplačan tekoči poštni račun	20	—
5. " " neizplačan	600	—	5. Prodani inventar	2	—
6. Plačilo za naslove in omote	650	—	6. Zveza ima še plačati	889	—
7. " " " " " neizplačano	75	—			
8. Poštni tek. račun	100	—			
9. Nagrada odgovornega uredništva	180	—			
10. " " " " " neizplač.	20	—			
11. Potrebščine upravniku in uredniku	70	10			
12. Nagrada za prenos lista pošta	52	—			
13. Preplačana naročnina lista	52	—			
	13875	25		13875	25

Bilanca za leto 1920

Zveze slovenskih učiteljskih društev Jul. Benečije.

AKTIVA.

PASIVA.

1. Gotovina 31.12.20	3470	62	1. Dolg pri upravi lista	889	—
2. Naloženi denar	3889	—	2. Neplačane tiskovine	103	—
3. Obresti	45	—	3. Preostanek	14956	17
4. Posojilo	400	—			
5. Neiztirjana članarina	8143	55			
	15948	17		15948	17

Članstvo

Zveze slovenskih učiteljskih društev Julijske Benečije

zap. št.	Društvo	Članov od 1.1.20.-31.12.20.	Pristopilo med letom	Odstopilo med letom	Članov koncem leta	Prispevki	
1	Goriško	97	24	1	120	4916	70
2	Tolminsko	78	3	—	81	3490	70
3	Logaško	44	2	5	41	1775	50
4	Istrsko	125	57	2	180	6719	35
5	Slomškova zv.	25	4	1	28	1144	—
6	Postojnsko	85	13	—	98	3974	66
7	Sežansko	55	2	—	57	2464	—
8	Kopersko	50	4	3	51	2280	77
9	Tržaško	139	13	—	152	6262	52
	Skupaj:	698	122	12	808	33028	20

IVAN VOUK:

Vzgojni smotri

(Konec.)

Seveda so tudi v raznih dobah vstali razni znameniti možje, ki so s svojo besedo in zgledom skušali uvesti druge življenske nazore, postaviti družbo na druge temelje. Nekateri so plačali svoje prepričanje celo z življenjem, n. pr. slavni filozof in vzgojitelj Sokrat. Taki možje so s svojimi idejami deloma pripravljali in povzročili v družbi prevrate ali revolucije. Taki preroki so bili n. pr. predhodniki francoske revolucije: Rousseau, Voltaire. Francoska revolucija je pometla fevdalno vladavino ter postavila družbo na nove temelje, ustvarila nove ideale družbe, ki so tudi vzgojni ideali ali kar je isto vzgojni smotri. Tudi v dobi po revoluciji imamo mnogo slavnih mož, ki so širili svoja etična načela

in si priborili priznanje. Nemški filozof Immanuel Kant je postavil družbi take smoter, kateremu mora stremeti vsak posameznik: Lastna popolnost in sreča bližnjega. V besedi popolnost si misli razvoj telesnih, duševnih in umstvenih sil, ki usposobijo človeka za družbo, pa tudi izobrazbo dobre volje, plemenitega hotenja, ki je podlaga krepostnemu življenju. Glede druge zahteve: sreča bližnjega pa pravi, da se mora človek boriti proti vsemu, kar povzroča trpljenje našemu bližnjemu.

Tudi angleški filozof Herbert Spencer pravi, da je altruizem dolžnost. On trdi, da se bo nasprotje med egoizmom in altruizmom z razvojem človeške civilizacije polagoma ublažilo. Naše razmerje napram bližnjemu se bo končno prelevilo v čustvo podobno ljubezni roditeljev, ki se vesele sreče svojih otrok ne zaradi sebe, ampak zaradi otrok.

Lastna popolnost obstoja po besedah neke

ga drugega učenjaka v vednem stremjenju po čednostih. Čednosti tvorijo vir lastne in tuje sreče. Zato so kreposti del sreče. Vsi ti in še drugi filozofi stavijo n r a v n i z n a č a j n a d v s e. Le npravno značajan človek za more biti resnično srečen. Zakaj npravno značajan človek uživa srečo ne glede na posledice, ki jih prinaša ta značajnost. Sreča obstoja v njem samem. Značaj pa ni samo vir lastne sreče, ampak lep, priljubljen občudovanja vreden pojav v očeh drugih. Npravni značaj vzbuja v značajnem človeku in v onem, ki je ž njim duhovni užitek trajne vrednosti, ki je večji od vsakega telesnega užitka. Zakaj vsakdo, pravi nekdo izmed teh filozofov, je rajši nezadovoljen človek, kakor pa zadovoljen prašič. Z duševnim razmahom se odpre človeku duhovno uživanje, ki mu ga nudijo razne znanosti, umetnosti, dobra volja in dobro hotenje. To duhovno uživanje je z naraščajočim kulturnim napredkom vedno potrebnejše njegovi resnični sreči. »Nobeden duševno zdrav človek si ne želi, da bi postal blazen ... tudi če bi bil prepričan, da je blaznež s svojo usodo zadovoljnejši od njega«, pravi zopet neki filozof.

Značaj, ki je najvišji ideal človeštva, torej tudi ideal vzgojitelja, pa se kaže v dejanju. Vse naše delovanje bodi tako, da bo v skladu s temi načeli. Pri tem nas ne smejo plašiti ne odvracati malenkostni obziri, ostanimo trdni v svojih sklepih, dosledno izvedimo to, kar smo spoznali za dobro, tudi če bi morali za to trpeti.

Tako smo se seznanili z raznimi idejami in nazeri, ki so vodili človeško družbo. Nekateri teh nazorov velja še danes. Z razvojem človeštva t. j. družbe se razvijajo in izpopolnjujejo tudi njeni etični nazeri, ki so življenjski nazeri, ki tvorijo del svetovnega naziranja. Ta razvoj naziranja zamoremo opazovati v zgodovinskih poročilih. Razna plemena in narodi so bili ločeni sto in stoletja po ozkosrčnih idejah. Stari narodi niso videli v sužnju človeka, Grkom je bil vsak Negrk barbar, v narodih samih so nastajale posamezne kaste vladajočih in vladanih, nepremostljiv prepad je zijal med njimi. Silni prevariti so porušili marsikateri teh strašnih nasipov, tak prevrat doživljamo tudi danes, človeštvo se bo končno našlo v skupnem delu za blagor vseh brez razlike narodov, plemen, razredov. Tudi današnji gigantski razredni boji bodo izčistili družbo. Nova družba bo nastala, ki bo postavila nove npravne zakone, dala življenju nove smeri, a človek se bo vedno boril proti zlu in stremel za dobrim. V tem boju med dobrim in zlim pa bo vedno zlo poraženo, sicer bi bil obstoj družbe nemogoč.

Tekom tisočletij je ustvarila človeška družba veliko kulturnih vrednot. Kulturo tvorijo vse one pridobitve, ki napravljajo človeku življenje prijetno. Te pridobitve so materialne in idealne. Materialne kulturne pridobitve se nanašajo na telesno blagostanje, sem spadajo vse praktične naprave in iznajdbe: stanovanje, prometna sredstva, industrija i. t. d. Idealno kulturo pa tvorijo proizvodi duha, to so razne znanosti in umetnosti. Ta kultura pa ni nastala naenkrat, ni morda delo enega rodu, marveč so vršili to delo vsi rodovi, ki so živeli pred nami, to delo nadaljujemo tudi mi. Veliko je kulturno bogastvo, ki smo ga podedovali od svojih prednikov. Ta kulturna dedščina pa je naš zaklad. Naša dolžnost ni samo da ta zaklad ohranimo, temveč da ga pomnožimo in tako pomnoženega zapustimo svojim dedičem, svojemu naraščaju.

Smoter vzgoje mora biti torej tudi: usposobitev naraščajočega rodu za nastop kulturne dedščine.

Raznovrstnost vzgojnih smotrov je večinoma le navidezna, zunanja. Navadno se ti vzgojni smotri izpopolnjujejo med seboj. Vzemimo na pr. ta dva smotra: Telesni razvoj — in zadnji smoter: usposobitev naraščaja za nastop kulturne dedščine. Če se natančneje zamislimo v ta dva navidez različna si smotra, tedaj vidimo, da se izpopolnjujeta. Telesno zdrav človek je družbi koristen, telesno krepak človek je sposobnejši od slabica,

sposoben je dela, razumevanja svoje okolice, ali z drugimi besedami koristen je napredku, kulturi t. j. sposoben nastopiti kulturno dedščino. Vendar pa izmed vseh smotrov, ki sem o njih govoril, je eden edini, ki vsebuje vse druge smotre, ki so vredni človeka in ta smoter je značaj. Vzgojiti trdnega, svojim idealom zvestega, neomajnega človeka, ki je pripravljen žrtvovati vse, nego da bi se uklo nil zlu — bodi glavni smoter vzgojitelju, to bodi njegov ideal.

Prva skupščina „Udruženja Jug. učiteljsva — poverjeništvo Ljubljana.

Naši tovariši onstran meje so zborovali dne 3. in 4. t. m. v Rogaški Slatini. Zborovanje je bilo zanimivo vsled okolinosti, da se tudi v Jugoslaviji polagajo danes temelji šolski preuredbi, ki bi pospešila šolsko delo.

»Udruženje jugoslovenskih učiteljev« je bilo osnovano 18. julija t. l.; skupščina poverjenišva Ljubljane je bila tedaj prva po preustroju učit. organizacije. 3. sept. so zborovali sosvet ter razni odseki, 4. sept. ob 10 zjutraj pa je poverjenik Luka Jelenc otvoril glavno skupščino, spomnivši se najprej pok. kralja Petra. Nato je v lepem pozdravnem govoru podal program zborovanja. Skupščina se mora odločiti za centralistično ali pa avtonomno šolsko upravo.

Tov. Gangl pozdravi skupščinarje v imenu učne uprave, pozivlja jih k državni lojalnosti in delu za edinstvo med jugoslovenskimi plemeni.

Ravnatelj Dimnik predlaga brzogovorni pozdrav učnemu ministru Pribičeviću, kakor tudi namestniku Hribarju ter dr. Tavčarju k 70letnici. Sprejeto.

Predsednik se nato spominja umrlih tovarišev Gradišnika in Trstenjaka, oba zaslužna šolnika.

Strokovni tajnik Dostal poda svoje poročilo. Posnemamo iz njega sledeče: Poverjeništvo Ljubljana objema 31 okrajnih učit. društev z 2410 članov. Vendar še vedno niso vsi učitelji včlanjeni v »Udruženje«. Slednjič polaga učiteljsvu na srce, da se zavzame za sokolsko idejo. V zdravem telesu zdrava duša; zato: kdor učitelj, ta Sokol!

Blagajnik poroča o denarnem stanju. Udruženje je letos najelo posojilo 28.000 kron.

Nato poroča tov. Mervič o glavnem vprašanju dnevnega reda. Na podlagi referata se učiteljsvo izreče za centralistično obliko šolske uprave. Edino prava pot!

S tem je bilo delo skupščine v glavnem zaključeno.

VICE ORLJAK:

Nešto o pevanju u pučkoj školi

Kad učenici već upoznali osnovni glas popevke, nek predje na drugi i treći. Postupati će kako u pevanju prvog tona. Zapeva ga učitelj, tada stariji bolji učenici, tada učitelj uz gusle, učenici s guslama i bez gusala, tada pojedinci, konačno loši i najlošiji. Kad deca naučiše svaki glas popevke posebice, neka pevaju sva tri glasa postupično uzlazeći i silazeći, a onda 1. i 3. (tercu) i obratno. — Ova vežba je važna i veoma korisna. Učitelj će već sada deci zorno predložiti visinu i dubljinu (dotično razliku) tonova time, ako nariše stube ili lestve sa tri stepenice. Kod ovih i budućih sličnih vežbi učitelj će se poslužiti slogovima, što ih pre spomenuh, a može se poslužiti kojim zgodnim stihom (poslovice). Učitelj će pokazivati lukom (šibom) 1., 2., 3. stepenicu i obratno; tada 1. i 3. i obratno, a deca će pogadjati ove tonove i pevati ih. Bez učiteljeve pomoći ne će to ići lako od ruke. — Nek učitelj uznastoji ovu prilično dosadnu i tešku vežbu (obuku) učiniti zanimivijom zgodnim promenama i pitanjima. Može n. pr. pitati: koliko sam sada glasova zapevao ili zasvirao? Jesu li jednaki? Koji je glas viši? Koji niži? itd.

Nuz to valja mu upozorivati učenike na slučajne pogreške. Dogadja se često, da 1.

neotvaraju dostatno usta, 2. da odavaju glasove kroz nos, 3. da im daha primanjka. Nek učitelj uznastoji ove i slične pogreške preprečiti.

Već na ovome stupnju može učitelj upozoriti na trajanje glasova. Nek u tu svrhu učenici drže glas, dok se nabroji 4, 2, 1, ili u dari črtalom 4 put, 2 ili 1 put. Dobro je, ako deca sama kušaju taktovati.

Učenici nek nauče najpotrebnije o dinamici t. j. o jačini glasa. Učitelj će im napomenuti, da ne valja uvek pevati istom jačinom. Oni će u tu svrhu zapevati koji ton tako, da ad pianissimo prelazi rastućim glasom u fortissimo i obratno. U višim godištim valja priučavati decu, da paze pevajući na ove nuance. — Nakon ovih predvežbi sledi pevanje nonevke, što se kreće spočetka u opsegu terce. Amo bi spadale: Puž' muž' — grlica grče. —

Nek zapeva učitelj iznova popevku pozivom na decu, da svi tiho s njim pevaju. Sada neka zapevaju oni učenici, koji se sami prijavili da umiju pevati. Uza sve elementarne poduzete predvežbe bit će ih nekoliko cina, koji ne će moći pevati bez pogreške. S ovima će posebice vežbati u popevci otežavanja mesta. U više imenovanoj popevci takvo mesto je terca »no = ge«. Učenici tvrda sluha neka večkrat zapevaju već »no = ge«, tada u istom intervalu a = a, ni = na, ne = na, no = ge.

U nerazdeljenim školama, gde se podučavaju najednom sva godišta ili dva odela, ne će se moći ni smeti učitelj predugo i preveć baviti s decom 1. godišta, al ipak ne smije posvema ispustiti rečene vežbe. Bit će tu najbolje, da postupa učitelj taktično počimajući s vrlo lakom popevkom, što ju mogu i oni nižih godišta pevati. Inače je učitelju u pevanju vrlo olakšan posao na ovakovim školama, gde viša godišta pomažu (podučavaju) i vežbati decu nižih godišta, pa tako tu ima i boljih uspeha u pevanju, pošto je detetu dečji glas shvatljiviji od glasa učiteljeva ili njegova glasilica.

Učiteljeva je dužnost, da kod pevanja pazi na stav tela učenika, na položaj usta, dotično na zezvidisanje, na točan izgovor reči i glasova, na jačinu (modulaciju) pevanja. Kod obuke nek drže decu u veselu raspoloženju.

Predugo svakako ne će se smeti učitelj zadržati u ograničenom opsegu od tri glasa (a to pogotovo ne u nerazdeljenim školama); morati će preći na predvežbe i pevanje popevaka, što se kreću u opsegu od 4 tona.

Na ovome stepenu učitelj će postupati kao što na prvome. Učenici će pogadjati glasove; osobito se imadu uvežbati u novome četvrtome glasu, bio viši ili niži od triju pre naučenih: Pevati će sva 4 tona postupično uzlazeći i silazeći, tada 1. 3. — 2. i 4. i obratno. Bit će dobro, ako već na ovome stupnju uvežbe učenike u pevanju kvarte: 1. i 4. i obratno 4. i 1. glasa. Ima se deci ovo zorno predložiti na narisanim lestvama (stubama) od 4 stepenice. I na ovome stupnju učitelj će poduzeti ritmičke i dinamičke vežbe. Sledi pevanje popevaka, što se kreću u okviru od 4 glasa osnovane na C-duru. — Učitelj će tako dugo pevati novu pesmu (ili stariju učenici, ako im poznata), dok ne stanu deca pesmu s učiteljem pevuckati. Zapevaju za tim pesmu bolja deca, onda svi. — Da se učitelj osvedoči, znađu li mu deca pevati novu popevku, pevati će ju bez učiteljeve pomoći uz gusle ili harmonij; pevati će ju učenici ove ili one klope, sada devojčice, onda dečaci; naći će se koji, koji će sam zapevati. Popevke ovoga stupnja: Plovi, plovi moja ladjo, Laku noć, — — —

Na trećem stupnju dolaze vežbe i popevke u opsegu pet glasova. Uvežbanje novoga pevanja učitelj će pomagati vežbojući tako, da peva toga tona, te kvinte. Opažam, da popevke u kojima dolaze kvinte, sekste, septime i oktave uzet će učitelj u višim godištim i najposle, pošto su teške za našu istarsku decu, već i stoga, što mi imademo vrlo malo takovih popevaka. Naše narodne, pa i umetne melodije gradjene su na sekundi, terci i kvarti.

Nekoje pesme ovoga trećega stupnja jesu: Legoh spati — Jeste li videli — Papuhul je — Vrbniče nad morem — — —

Učne knjige za 1921-22

Velevažno poglavje za naše ljudske in meščanske šole je vprašanje učenih knjig, ki se jih bomo posluževali v prih. šolskem letu. Odsek za sestavo teh knjig je sprejel pisnim in ustnim potom toli vprašanj, da si šteje danes v dolžnost naznaniti vsem šolskim vodstvom in cenj. tovarišem sploh sledeče, ki naj jim služi za prih. šolsko leto v direktivo.

Od odseka predloženi rokopisi so večidel še vedno v cenzuri, aprobacija je za nekatere že objavljena, ali prišla bo prekasno za to šolsko leto. Tako se bomo morali posluževati še onih knjig, ki so nam na razpolago in glede katerih smo od tozadavnega založništva sprejeli sledeče strogo obvezne pogoje:

Založništvo »Istituto Editoriale Scientifico in Trieste, Portici di Chiozza št. 1«, nam naznanja, da ima v svoji zalogi spodaj omenjene, vseskozi pripuščene knjige, ki so vsakčas na razpolago. Umestno bi bilo, da se toraj naše šole preskrbe že takoj ob priletu šolskega leta po potrebi s sledečimi knjigami, ki jih razpošilja zgoraj omenjeni zavod pod temi pogoji:

1.) Bandelj: »Zgodovina Italije« za vse razrede ljudskih šol počenši od III. razreda naprej, za meščanske in srednje šole. Cena 3 lire 80 stot.

2.) Po Widru predelano »Prvo berilo«. Cena 3 lire 50 stot.

3.) Po Gaberšku predelano »Drugo berilo«. Cena na 4 lire.

4.) Po Ganglu predelano »Tretje berilo«. Cena 5 lir 50 stot.

5.) Po Ganglu predelano »Četrto berilo«. Cena 6 lir.

6.) Panholzerjeve »Male zgodbe sv. Pisma« za II. in III. razred. Cena 1 liro 80 stot.

7.) Panholzerjeve »Velike zgodbe sv. Pisma« za višje razrede, za meščanske in srednje šole. Cena 6 lir.

8.) »Katoliški katekizem ali krščanski nauk«. Cena 6 lir. Katekizem je tiskan po naročilu škof. ordinariata ter je enotna izdaja, uporabna za vse šole in razrede in upošteva nove razmere.

Za pouk v italijanskem jeziku so na razpolago sledeče knjige, sestavljene od tržajških ital. tovarišev, dokler ne aprobirajo posebnih, za naše slovenske šole prirejenih:

Redento Giuliani »Vita e Lavoro«, letura per le scuole elementari. Popolna izdaja obsega:

- I. del (Sillabario e compimento) lir 3 st. 60;
- II. del (Letture e sussidiario) lir 4 stot. 20;
- III. del (Letture e sussidiario) lir 5 stot. 20;
- IV. del (Letture) lir 4;
- IV. del (Sussidiario) lir 6;
- V. del (Letture) lir 5;
- V. del (Sussidiario) lir 9.

»Letture« obsegajo beletristični oddelek. »Sussidiario« pa pouk v realijah. Za nas bi prišli vpoštev v prvi vrsti le I., II. in III. del.

Za naše meščanske šole so še na razpolago:

1.) Senekovič »Fizika in kemija« I. del. Cena 5 lir.

2.) Senekovič »Fizika in kemija« II. del. Cena 6 lir.

3.) Senekovič »Fizika in kemija« III. del. Cena 5 lir 50 stot.

Te knjige so uporabne tudi za nižje srednje šole.

4.) Macher »Prirodopis« I. do III. del. Ta knjiga izide tekom meseca in se ji cena jedva določi.

Vse te knjige so aprobirane od G. C. K. in dovoljene za uvedbo. Pošiljal jih bo zgoraj omenjeni zavod »Istituto Editoriale Scientifico« povsem franko. Zračunali se takrat ne bodo nikakoršni poštni stroški ali drugi stroški. Šolska vodstva sprejmejo pri naročilih 10 odstotni popust na skupni svoti, oziroma ako se tega ne bi zahtevalo, dobe na vsakih deset plačanih izvodov po en izvod zastonj, namenjen revnim učencem.

V najkrajšem času sledi aprobacija »Petega berila« za slovenske šole, ki ga je sestavil in predložil književni odsek in ki bo služil za višje ljudskošolske ter meščanske razrede. Pričakuje se tudi od dne do dne apro-

bacija »Prve računice« ter treh čitank za hrvatske šole. O tem bomo pravočasno poročali.

Zgoraj omenjeni založniški zavod nas opozarja tudi, da ima v rokah še od lani številna naročila za »Tretje« in za »Četrto berilo«, ki lani še ni bilo pripuščeno. Šolska vodstva naj blagovole naznaniti, ali naj se ta naročila letos izvrše, oziroma v koliko naj se spremene.

IZ ORGANIZACIJE

Naznanilo. Vsem cenj. tovarišicam in tovarišem — ki se oglašajo o kateri si bodi stanovski ali zasebni stvari pri meni — naznanjam, da naj to sedaj popolnoma opuste, ker bom več mesecev odsoten. Tovariški pozdrav!

Anton Germek.

Naznanilo.

Vsem sotrudnikom in prijateljem »Učit. Lista« naznanjam, da sem s to številko definitivno odložil uredništvo.

Trst, 16. septembra 1921.

JANKO SAMEC.

ŠOLSKE VESTI.

Vprašanje hrvaških srednjih šol na Primorskem.

— Odgovor ministrstva za uk na interpelacijo poslanca dr. Wilfana. — Poslanec dr. Wilfan je vložil na ministrskega predsednika, ministra za notranje posle ter ministra za uk interpelacijo, v kateri je zahteval, naj se objavijo razlogi, radi katerih se srednje šole s hrvatskim učnim jezikom gimnazija v Pazinu in učiteljske v Kastvu (to se ima premestiti v kak drugi kraj) še nista zopet otvorili; tudi je v interpelaciji vprašal, kaj namerava ukreniti vlada v šolskem letu 1921.-22. Na to interpelacijo je dal minister za uk v sporazumu z ministrskim predsedništvom sledeči pismeni odgovor:

S početka so ovirale zopetno odprtje hrvatske gimnazije v Pazinu težkoče tehničnega značaja, ki so bile v zvezi z dejansko spremenjenimi razmerami. Po izvršitvi rapalske pogodbe, ki je zmanjšala hrvatski živelj v Istri za čez 30.000 duš ter povzročila, da so zapustili deželo številni prebivalci, ki so jim manjkali potrebni pogoji za pridobitev italijanskega državljanstva, se je zdelo primerno poskrbeti, da se ugotovi, ali je ostalo prebivalstvo hrvatskega jezika v položaju zagotoviti, da bo srednja šola klasičnega tipa obiskovana in življenja zmožna.

Od izida teh ugotovitev bo odvisna odločitev kr. vlade. Odločitev pa bo padla brez dvoma pred začetkom šolskega leta 1921.-22.

Učiteljske v Kastvu pa, ki ga je obiskovalo okoli 40 gojencev iz anektiranih krajev, je poslovalo redno do nedavne izročitve Kastva oblastvom SHS in se je tekom triletnje italijanske uprave tudi znatno razširilo (skupno število gojencev je namreč zrastle od 56 na 76).

Po imenovanju izročitvi se ni mogla vzeti v pretres možnost, da se premesti zavod, ki je prišel iz območja italijanske jurisdikcije, in je torej potrebno, poskrbeti, da se na primeren način pripravijo učitelji za hrvatske ljudske šole.

Tozadevni ukrepi, ki se bodo morali udeležiti v začetku šolskega leta 1921.-22. se pravkar proučujejo.

Državni podtajnik.

Za odprtje zaprtih slovenskih in hrvatskih ljudskih šol v Istri in na Goriškem. — Interpelacija poslanca Podgornika. — Poslanec Podgornik je predložil ministrskemu predsedniku interpelacijo, v kateri ga vpraša, kakšne ukrepe namerava ukreniti, da se zopet in čimprej otvorijo ljudske šole s slovenskim ali hrvatskim učnim jezikom, ki so še zaprte, toliko v Istri, kolikor na Goriškem, in sicer vsaj v šolskem letu 1921.-22, ker so omenjene zaprte ljudske šole dosegle že ogromno število 150.

Na to interpelacijo je dobil poslanec Podgornik ta le odgovor:

»Dejstvo, da se ni otvorilo nekoliko manj nego 100 slovenskih in hrvatskih ljudskih šol spriča 400 šol, ki so se zopet otvorile, se ima pripisati deloma izpremenjeni narodnostni razvrstitvi prebivalstva v Julijski Benečiji vsled udeležitve premirnih pogojev in poznejše izvršitve rapalske pogodbe; deloma se mora pripisati tudi pomankanju primernih prostorov, posebno v zonah, kjer so se vršile vojne operacije, in pomanjkanje učnih sil.

Kr. vlada zastavlja vse sile, da bi premagala omenjene ovire. Kakor je delala doslej, tako bo skrbela tudi tekom prihodnjega šolskega leta, da da odpreti one slovenske in hrvatske šole, ki se bodo zdele v skladu s potrebami prebivalstva. V ta namen so bila izdana navodila za popravo šolskih poslopij in pripravo učnih sil.

Število poslujočih šol v zadnjem šolskem letu je znatno višje nego ono iz l. 1912—20 in posebno višje nego leta 1918—19.

Državni podtajnik.

Za odprtje naših srednjih šol. 2. interpelacija posl. Podgornika. Poslanec Podgornik je predložil ministrskemu predsedniku interpelacijo, v kateri

vpraša, zakaj se nista zopet otvorili šoli (učiteljske in gimnazija) s slovenskim učnim jezikom v Gorici, in ali se nameravajo ukreniti potrebni ukrepi, da se ti šoli zopet otvorita v šolskem letu 1921.-22. v njunem naravnem sedežu v Gorici, glavnem mestu dežele.

Na to interpelacijo je dobil poslanec Podgornik ta le odgovor: Za potrebo slovenskega prebivalstva na Goriškem in v krajih, ki spadajo na Goriško, se je poskrbelo doslej z realko v Idriji, z učiteljskim v Tolminu in z nekaterimi gimnazijskimi tečaji, ki so se najprej ustanovili v Idriji in se niso mogli pozneje preložiti v bolj primeren sedež zaradi tehničnih vzrokov, ki niso odvisni od volje kr. vlade. Odprtje slovenskih srednjih šol v Gorici bi zadela na ovire vsled tamošnjih stavbnih razmer in bi oddaljila te šole spričo sedanje razvrstitve prebivalstva od kraja, odkoder bi najbrž dobivali največ gojencev.

Na vsak način si kr. vlada pridržuje, da bo zopet vzela v pretres vprašanje slovenskih srednjih šol v zvezi z njihovo ureditvijo.

Državni podtajnik.

Srednješolski profesorji pri ministru. O priliki bi vanja naučnega ministra v Trstu je bila 9. t. m. ob 16'30 uri popoldne sprejeta v avdijenci deputacija »Zveze srednješolskih učiteljev Julijske Benečije«. Eksclenca Corbino je z živahnim zanimanjem poslušal želje in zahteve glede šolskih in stanovskih vprašanj, ki jih je v imenu deputacije izrazil vitez prof. Camisi, in je obljubil, da vsa važna in pereča vprašanja temeljito prouči in ukrene potrebno. V imenu slovenskih profesorjev naše dežele je govoril profesor dr. Andrej Budal tako-le:

»Eksclenca! Bodi mi dovoljeno izraziti najvišjemu predstavniku šolske oblasti spoštljiv poklon in udanost slovenskih srednješolskih učiteljev Julijske Benečije.

V delokrogu Zveze srednješolskih učiteljev vršijo slovenski profesorji delo, ki stremi za obrambo koristi srednjih šol Julijske Benečije vobče in slovenskih srednjih šol posebej. Tozadevne zahteve, predložene svoječasno šolskim oblastim, se v končni obliki zopet povzamejo v spomenici, ki jo Zveza srednješolskih učiteljev predloži naučnemu ministru.

Slovenski srednješolski učitelji bi ob tej priliki radi opozorili Vašo Eksclenco na dejstvo, da sedanje število slovenskih srednjih šol nikakor ne zadostuje najnujnejšim kulturnim potrebam slovenskega prebivalstva. Premnogi slovenski dijaki teh dežel morajo nadaljevati učenje v Jugoslaviji, drugi ga sploh ne morejo nadaljevati. Take okoliščine ne škodujejo samo nam Slovanom, temveč nasprotujejo po našem mnenju tudi najvišjim koristim države.

Zavračajoč sleherni misel na iredentizem, ki so ga nekateri tukajšnji listi z obrekljivo gonjo hoteli podtakniti slovenskim profesorjem, nameravajo moji slovenski tovariši vršiti delo pomirjenja duhov in odkritega bratstva obeh plemen, italijanskega in slovenskega, ki živita vkup na tem ozemlju. Oni so trdno prepričani, da jim bo Vaša Eksclenca blagohotno pomagala vršiti v tej deželi plodonosno delo vzgoje in resnične človeške izobrazbe.

Eksclenca Corbino je slovenskemu govorniku ljubeznivo obljubil, da posveti tudi slovenskim srednjim šolam isto pažnjo kakor italijanskim in da ga bo veselilo, poučiti se natančneje o tozadevnih vprašanjih iz obljubljenе spomenice.

Štirirazredna meščanska šola v Postojni. Šolsko leto 1921-22 bo pričelo 1. oktobra, katerega dne se bodo tudi vršile potrebne izkušnje. Izpraševalna pristojbina znaša 24 L.

Vpisovalo se bo 28., 29. in 30. septembra od 8. do 12. ure dop. K vpisovanju morejo na novo vstopajoči učenci priti v spremstvu starišev ali njih namestnikov in predložiti zadnje šolsko izpričevalo ter rojstni list. V prvi razred se sprejemajo učenci, ki so z dobim uspehom dovršili 5. raz. lj. š. in dopolnili 11. leto starosti. Glede obeh predpogojev so dovoljene olajšave potom izpita.

Listnica uredništva.

V. Sokolič: Tvoje lepe »Misli o uzgoji« izači će čim nam dopusti prostor lista. Primih poslano i za »N. Nadu«. — Uvek računavam na Tvoju odličnu saradnju. — A. D. u M.: Članke »Ratnoškolci«, te »Važnost prvog godišta primismo«, koji će doći nared. Hvalimo, i samo tako napred! —

Jos. A. Kraljić: Primih sve. Tvoje će krasne radnje izači što prije nam moguće. Ustraj u radu za našu i Tvoju izučenu domaćiju Istru, osobito potem naše male »Nadice«, koja bez Tebe ne bi bila mogla ni ugledati svetla. — Nikola Zec: Primih članke: »Još nešto o ped. školama u Jugosl.«, »Škola rada, te »Učitelj velikih i malih«, koji će redom izlaziti. Primih i za »N. Nadu«. Hvalimo svesrdno i se preporučamo i nadalje Vašem lepom peru. Izvolite nam tamo u svojem krugu naći novih prijatelja i suradnika za oba naša učitelja, lista, osobito »Našoj Nadi«, tim više i prije, što nas bojkotiraju naši poznati istarski književni prvaci. M. Rdč: »Merilo za civilizaciju« izači će. Očekujem Vaše daljnje radnje, koje ne mogu izači ispod Vašeg pera nego samo umne i muževne. — Želimo i molimo kolege s otoka Krka i Kastavščine, da nam ostanu verni i sada.